

History and Cultural Themed Parks

Ayşe Betül GÖK¹, Bora BİNGÖL^{2*}

¹: Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Spatial Planning, Burdur

²: Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Engineering and Architecture, Department of Landscape Architecture, Burdur

*: Corresponding Author, bbingol@mehmetakif.edu.tr

Abstract

The increase in leisure time with the decrease in working hours has enabled the emergence of theme parks as a result of increasing in people's living standards and changes in requests for recreational activities and changing tourism demands and tourism sector's quest for alternatives to sea, sand and sun. The theme parks are a museum role based on scientific, cultural and historical issues. However, they animate their subject around a certain theme. This animation is provided by auditory and visual presentations and using interactive methods. Historical and cultural parks within theme parks are also parks that offer various activities by describing the culture and history, traditions, architecture, beliefs and lifestyle of different civilizations. Our country, which has hosted many civilizations and cultures with various beliefs, has a very good potential for establishing historical and cultural parks. In addition to classical tourism, our country is also able to respond to the desire to acquire new experiences and to recognize different cultures. The construction of theme parks sensitive to environment, well planned, close to tourist facilities and high quality of service will contribute to the tourism of our country.

Keywords: History and Cultural Themed Parks, Theme Parks, Themed Entertainment, Themed Design

Suggested Citation

Gök, A. B., & Bingöl, B. (2017). History and Cultural Themed Parks. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(15), 129-140.

History and Cultural Themed Parks

Extended Abstract

Increased leisure time as a result of reduced working hours, increasing living standards and changing their desire for recreational activities, changing tourism demands and tourism sector quest for alternative to sea, sand, sun triplet has resulted in the emergence of theme parks. The theme parks are a museum role based on scientific, cultural and historical subject. However, they revive their subject around a certain theme. This revival is provided by audio and visual presentations and using interactive methods. History and cultural themed parks that also located within the theme parks are offer various activities opportunity by describing the culture and history, traditions, architecture, beliefs and lifestyle of different civilizations. These parks are usually set up in areas where the civilizations in which they have themes live. The structures on the field were restored, the existing remains were evaluated and they were constituted a section of the park. Their architectural and landscapes were reflected the architectural and landscapes of that period. The aim of history and cultural themed parks is to create a feeling of living in that period for their visitors. Therefore, another important activity used in these parks is the theater stage and the dance. When we look at the global distribution of history and cultural themed parks, it seems to be concentrate in Asia and Europe. The parks in these continents have intellectual infrastructure, unlike the Hollywood type theme parks that are focused sensory saturation. In addition to classical tourism, our country is also able to respond to the desire to acquire new experiences and to recognize different cultures. The theme parks can be considered as a good investment for the tourism of our country with the contribution they make to the recognition of the country and the economy. In this study, it was tried to show whether the construction of such parks for our country is suitable, considering the richness of our country in history and culture. For this purpose, "History and Cultural Themed Parks", which play a part the theme parks varieties, is dealt with in this study. By reviewing literature related to the

subject, the definition and history of the theme park concept has been put forward. Features of history and cultural themed park among the theme park types and their examples on the world are examined and tried to clarify the concepts. With the reports obtained, domestic and foreign tourism potential of the theme parks have been revealed. The location of history and cultural theme parks within theme parks, the contribution on tourism and the appropriateness for our country were tried to be determined. The theme parks are intense demand due to their extraordinary architecture and landscapes, they stories with various scenes and characters, offering to their visitors the opportunity to experience new experiences with mechanical tools and devices that give them different excitement. Theme parks are major tourist activity centers that contribute to the economy and promotion of countries and their numbers are increasing day by day. Despite the global recession in the world economy, the entertainment world continues to globalize. According to the TEA (2015), theme parks were visited by 382 million people in 2014 and 420 million people in 2015 and grew by 7.2%. In parallel, they increased their annual income, which was \$ 16.6 billion in 2014, by 10.4% in 2015, raising \$ 18.3 billion. Walt Disney Company, one of the leading names in the industry, earned about \$ 10.9 billion from theme parks in 2015. According to the numbers of visitors to the 2015 TEA (Themed Entertainment Association), the first 25 theme park lists are seen to be in the 17th, 21st and 25th places of history and cultural themed parks. Although history and cultural themed parks are not listed in the top list, it is observed that there are parks that increase the number of visitors together with the studio parks compared to the previous year. For example, the Songcheng Lijiang Romance Park, built on the history and culture theme established in 2014, increased the number of visitors by a record rate of 170.4%. According to TEA (2015), Asian continental theme parks have increased the number of visitors by 6.9% and over-

took other continents in the world. According to Collier International (2016) data, visited Chinese theme parks with 4 million native visitors, 130 million foreign tourists and 2.5 billion annual income. This shows the potential of the theme parks as well as the domestic tourism as well as the potential for the economy in the external tourism. Theme parks can be considered as a good alternative, with the contribution they make to the economy and recognition of the country. In addition to classical tourism, our country is also able to respond to the desire to acquire new experiences and to recognize different cultures. Anatolia, was

hosted many civilizations and cultures with various beliefs, has quite good potential for establishing history and cultural theme parks. When examined the visitor rates of the last few years, these parks show a rising trend. In addition to, the researches has shown that many countries are in the stage of project and interview to build history and cultural theme parks. Making theme parks sensitive to the environment, well planned, close to touristic facilities and high quality of service will contribute to the tourism of our country.

Tarih ve Kültür Temalı Parklar

Ayşe Betül GÖK¹, Bora BİNGÖL^{2*}

¹: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mekânsal Planlama Anabilim Dalı, Burdur

²: Mehmet Akif Ersoy University, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Burdur

*: Corresponding Author, bbingol@mehmetakif.edu.tr

ÖZET

Çalışma saatlerinin azalmasıyla boş zamanlardaki artış, insanların yaşam standartlarının yükselmesi ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik isteklerindeki değişiklikler ve değişen turizm talepleri ile turizm sektörünün deniz, kum, güneş üçlemesine alternatif arayışları tema parklarının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Tema parkları bilimsel, kültürel ve tarihsel konuları temel alan bir müze rolündedirler. Ancak konularını belirli bir tema çevresinde canlandırırlar. Bu canlandırma işlemi işitsel ve görsel sunumlarla ve interaktif yöntemlerin kullanımıyla sağlanır. Tema parkları içerisinde yer alan tarih ve kültür temalı parklar da, farklı medeniyetlerin kültür ve tarihini, geleneklerini, mimarisini, inancını, yaşam biçimini betimleyerek çeşitli aktivite olanakları sunan parklardır. Çeşitli inançlara sahip birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmış olan ülkemiz, tarih ve kültür temalı parkların kurulması için oldukça iyi bir potansiyele sahiptir. Ülkemiz klasik turizmin yanı sıra yeni deneyimler edinme ve farklı kültürler tanıma isteğine de karşılık verebilecek durumdadır. Çevreye duyarlı, planlanması doğru yapılmış, turistik tesislere yakın ve hizmet kalitesi yüksek tema parklarının yapılması ülkemiz turizmine büyük katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarih ve Kültür Temalı Parklar, Tema Parkları, Tematik Eğlence, Tematik Dizayn

Önerilen Atıf

Gök, A. B., & Bingöl, B. (2017). Tarih ve Kültür Temalı Parklar. Inonu University Journal of Arts and Design, 7(15), 129-140.

1. GİRİŞ

NAPHA (The National Amusement Park Historical Association) (2016) tema parklarını; içerisindeki eğlence araçlarının, atraksiyonların, gösterilerin, bir tema veya tema grubu merkezinde yer aldığı eğlence parkları şeklinde tanımlamıştır (URL₁, 2016).

Wylson'na (1994) göre tema parkları; "Yüksek kalitede çevre tasarımına sahip, kentin çevre kalitesini yükselten, eğlence aktivitelerini de bir taraftan geliştiren parklardır". Baund ve Lawson'a (1997) göre tema parkları ise; "Ailelerin eğlenebilmesi ve hoşça vakit geçirebilmesi için dış mekanda yaratılan eğlence ünitesi ve farklı konseptiyle dikkati çeken yeni bir kavramdır. Tema parkları, nostalji, fantezi dünyasına bir kaçış, eski günleri yad eden bir fırsat, orjinal yabancı yerlerin heyecanı gibi bir temanın belirleyici olarak seçilmesiyle oluşturulur."

Tema parkı ve bahçelerinin ortaya çıkış nedeni; çalışma saatlerinin azalmasıyla boş zamanlardaki artış, insanların yaşam standartlarının yükselmesi ve rekreasyon faaliyetlerine yönelik isteklerindeki değişikliklerdir. Bu değişiklikler insanların geniş kapsamlı faaliyetlere yönelmesine neden olmuştur. Ziyaretçilere değişik faaliyetlerin sunulması, bu faaliyetlerin uygulamaya yansıtılması, insanlara seçme-izleme ve katılım imkanının sağlanması tema parklarının önemli özelliklerinden olup aynı zamanda da tercih edilme sebepleridir (Dalkılıç, 2007).

Tema parkları bilimsel, kültürel ve tarihsel konuları temel alan bir müze rolündedirler. Ancak konularını belirli bir tema çevresinde canlandırırılar. Bu canlandırma işlemi işitsel ve görsel sunumlarla ve interaktif yöntemlerin kullanımıyla sağlanır. Tema parklarının bir diğer önemli özelliği ise eğlence sistemlerini bir kurgu çerçevesinde hikayeler ile birleştirip, ziyaretçilerine konsept olarak sunmalarıdır.

Bu yazıda, Tema Parkları çeşitleri arasında yer alan "Tarih ve Kültür Konulu Tema Parkları" ele alınmıştır. Tema park kavramının tanımı, ortaya çıkışı ile tema park çeşitleri arasında yer alan tarih ve kültür konulu tema parklarının özellikleri ve dünya üzerindeki örnekleri incelenmiş ve kavramlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Bu tarzdaki parkların, ülkemizin tarih ve kültür alanındaki zenginlikleri de göz önüne alındığında, ülkemiz için uygun olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. TEMA PARKLARININ TARİHÇESİ

Eğlence parklarının kökeni, Ortaçağ'da Avrupa kentlerinde yer alan mutluluk bahçelerine kadar uzanmaktadır. Bu bahçeler, canlı eğlencenin, ateş oyunlarının, dansın, çeşitli oyunların ve hatta korku trenlerinin varlığı ile bu günün eğlence parklarının ilk örneklerindedir. 1583'te Kopenhag'da kurulmuş olan Bakken Dünya'nın en eski eğlence parkı olarak günümüze kadar gelmiştir (Şekil 1.) (Arslan, 2016).

1800'lerin sonunda, endüstrinin Amerika kentlerinde baskın olması ile eğlence parklarına da yer verilmeye başlanmıştır. 1893'te Chicago'da açılan "Worlds Columbian Exhibition" daha sonra tesis edilecek örnekler için başlangıç noktasıdır. "World Columbian Exhibition" ayrıca dünya fuarı olarak da önem kazanmıştır. Bu fuarda yabancı ziyaretçi ve sanatçıların yer aldığı çeşitli gösteriler ve etkinliklere de yer verilmiştir. Fuarda eğlence sektörüne yönelik çok sayıda alan ve kullanımlar vardır (Arslan, 2016).

Daha sonra New York Coney Adası'nda yer alan eğlence parkı, su içi ve kıyısı ile çeşitli rekreasyonel aktivitelere olanak tanımalarının yanı sıra kıyı boyunca çok sayıda yapısal elemanı ile eğlence temalı parkların öncüsü olmuştur (Şekil 2.) (Arslan, 2016).

History and Cultural Themed Parks

Şekil 1. Kopenhag Bakken (URL2, 2016).

Savaş sonrası 1950'lere gelindiğinde çocuklara yönelik eğlence parkları gündeme gelmiştir. 1955 yılında Amerika'da Los Angeles kentinde açılan Disneyland ilk tema parkı olma özelliğini taşımaktadır. 17 milyon Amerikan Doları gibi bir bütçe ile oluşturulan Disneyland o zamana kadar yapılmış olan bu sektördeki en büyük yatırımdır. Böylesine yeni bir yaklaşıma şüphe ile bakılmış ancak büyük bir başarı kazanarak bu yatırımı ilk sezonunda 3,8 milyon kişi ziyaret etmiştir.

1961 tarihinde Six Flags Park açılmış ve ilk sezonunda 1,5 milyon ziyaretçi çekmiştir. 1971 yılında Florida'da açılan Walt Disney World o zamana kadar eğlence parklarına yapılmış olan yatırımların en büyüğüdür ve 250 milyon Amerikan Doları bütçe ile yapılmıştır. Disneyland ve Disney World 20. yy'ın en önemli eğlence merkezleri arasında kendilerini göstermişlerdir. Teknoloji ve eğlenceyi birleştirerek; ülke ekonomisine katkı sağlamış ve tema parkların küresel ölçekte boyutlarının gelişmesine öncülük etmişlerdir (Arslan, 2016).

1983 yılında ise Tokyo Disneyland, 1992 yılında ise Euro Disneyland açılmış, büyük başarı elde etmişlerdir. Böylelikle eğlence sektöründeki diğer firmalar da Uzak Doğu ve Avrupa'ya ilgi göstermeye başlamıştır. 1990'lardan günümüze değin Avrupa kentlerinin dışında Asya, Güney Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde sayıları giderek artmaktadır (Arslan, 2016).

Günümüzde en çok ziyaret edilen 25 tema parkı incelendiğinde ise bunların 10 tanesinin Amerika'da, 10 tanesinin Asya ülkelerinde diğerlerinin de Avrupa ülkelerinde tesis edildiği görülmektedir (Anonim1, 2015).

Şekil 2. Sea Lion Park, Coney Adası (URL3, 2016).

3. TARİH VE KÜLTÜR TEMALI PARKLAR

Tema parkları içerisinde yer alan tarih ve kültür temalı parklar, farklı medeniyetlerin kültür ve tarihini, geleneklerini, mimarisini, inancını, yaşam biçimini betimleyerek çeşitli aktivite olanakları sunan parklardır. Tarih ve kültür temalı parkların amacı ziyaretçilere o dönemi yaşıyor hissi uyandırmaktır.

Bu parklar genellikle tema edindikleri medeniyetlerin yaşadığı alanlarda kurulmuşlardır. Alanda bulunan yapılar restore edilmiş, mevcut kalıntılar değerlendirilmiş ve parkın bir bölümünü oluşturmuştur. Mimari ve peyzajlarında da o dönemin mimarisi ve peyzajı kopya edilmiştir.

Bu parklarda kullanılan en önemli aktivite araçları ise tiyatral sahneler ve dansdır. Bazı parklarda bu sahneler yalnızca park çalışanlarının o döneme ait kıyafetleri giymesi ve amatör sahneler oluşturmasıyla gerçekleştirilmektedir. Bazılarında ise kostüm, sahne ve senaryo bütünüyle ele alınarak, profesyonel bir şekilde tasarlanıp sergilenmektedir. Oyuncuların giydiği kostümler, yansıttığı dönem ve karaktere uygun seçilmekte, oyunun gerçekleştiği sahne özel ışık ve efektlerle zenginleştirilmekte ve o döneme ait önemli olaylar sergilenmektedir. Parkların içerisinde ayrıca yöresel ürünlerin bulunduğu satış ünitelerine ve yöresel yemeklerin sunulduğu yemek bölümlerine de yer verilmektedir.

2015 TEA (Themed Entertainment Association) ziyaretçi sayılarına göre ilk 25 Tema Park listesi incelendiğinde tarih ve kültür temalı parkların 17, 21 ve 25. sırada yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar listede tarih ve kültür temalı parkların üst sıralarda olmadığı görülse de bir önceki yıla göre stüdyo parklarıyla beraber ziya-

retçi sayısını en çok arttıran parklar olduğu da gözlemlenmektedir (Tablo 1.).

Tablo 1. TEA, Theme Index 2015 (Anonim₁, 2015).

	PARK	2014	2015	ARTIŞ
1	MAGIC KINGDOM at Walt Disney World, FL, U.S.	19,332,000	20,492,000	%6.0
2	DISNEYLAND, Anaheim, CA, U.S.	16,769,000	18,278,000	%9.0
3	TOKYO DISNEYLAND, Tokyo, Japan	17,300,000	16,600,000	-%4.0
4	UNIVERSAL STUDIOS JAPAN, Osaka, Japan	11,800,000	13,900,000	%17.8
5	TOKYO DISNEY SEA, Tokyo, Japan	14,100,000	13,600,000	-%3.5
17	HANGZHOU SONGCHENG PARK, Hangzhou, China	5,810,000	7,289,000	%25.5
21	EUROPA-PARK, Rust, Germany	5,000,000	5,500,000	%10
25	SONGCHENG LIJIANG ROMANCE PARK, Lijiang, China	1,730,000	4,678,000	%170.4

4. DÜNYADAN ÖRNEKLER

4.1. Hangzhou Songcheng Park

Teması Çin tarihi ve geleneksel Çin kültürüne dayanan Song Cheng Park, M.S. 960'dan 1279'a kadarki süreçte Çin tarihinin Altın Çağı olarak bilinen Song Dynasty Hanedanlığı dönemini konu edinmektedir. Park Zhejiang kentinin en iyi manzaralı yerine konumlandırılmıştır. Şehrin planlanması, yerleşimi ve mimari tarzı hanedanlığın yaşam tarzında rol oynayan ünlü ressam Zhang Zeduan'ın eski resimlerinden yola çıkılarak yapılmıştır (URL₄, 2016).

Sokaklar içerisinde sıralanan mağazalar, restoranlar, depolar ister çocuk ister yetişkin olsun tüm ziyaretçilerine o dönemde yaşıyor hissi vermek için Eski Song Dynasty Dönemi'nin özellikleriyle tasarlanmıştır. 9 Dragon Meydanı ve Jiulong Meydanı, Song Dynasty Şehir Meydanı, Peri Tepe ve Muhteşem Kule, Güney Song Dynasty Hükümdar Sarayı, Romance Sokak ve Yeniden Doğu Alanı olmak üzere altı bölüme ayrılmıştır (Şekil 3.) (URL₄, 2016).

Şekil 3. Parktan festival görüntüsü (URL₅, 2016).

Şekil 4. Parktaki gösteriler (URL₅, 2016).

Hangzhou Şehri'nin tarihi hikayesi ve efsanelerini yüksek teknoloji sunum teknikleriyle birleştiren, şiirsel ve etkileyici tarzıyla seyirciyi uzun süre etkisi altında bırakan, The Romance of the Song Dynasty, Dünya'nın en ünlü üç gösterisinden biridir. Gösteri 60 milyondan fazla seyirci tarafından izlenmiştir (Şekil 4.) (Song ve Cheung, 2010).

Song Cheng Park 1996 yılında 90 Ha'lık bir alana kurulmuş olup 7.289.000 ziyaretçi olarak TEA 2015 listesinde 17. sırada yer almıştır.

4.2. Lijiang Songcheng Romance Park

Songcheng Grup'un bir diğer tema parkı olan Song Cheng Romance Park, Lijiang tarihi kentinde konumlandırılmıştır. Chama Antik Kenti, Nacuo Kasabası, Lijiang Cenneti ve Xunging Vadisi olmak üzere 4 ana tema içermektedir (URL₆, 2016).

Led, lazer gibi çeşitli ışık oyunları ve görsel imajlarla güçlendirilen, yüksek teknolojinin

History and Cultural Themed Parks

sunduğu olanakları kullanarak zenginleştirilen sahnelerde 20 farklı gösteri sunulmaktadır (Şekil 5.), (Şekil 6.) (URL₆, 2016).

Şekil 5. Parktaki gösteriler (URL₇, 2016)

Lijiang Park 1996 yılında 140 Ha'lık bir alana kurulmuş olup ziyaretçi sayısını %170.4 oranında artırarak TEA (2015) listesine 25. sıradan girmeyi başarmıştır.

Şekil 6. Parktaki gösteriler (URL₇, 2016).

4.3. Europa Park

Europa Park Avrupa'nın en büyük 2. tema parkıdır. Avrupa Dans Festivali'nin düzenlendiği yerdir (URL₈, 2016). 1975 yılında 95 Ha'lık bir alana kurulmuş olup 5.5 milyon ziyaretçi olarak TEA 2015 listesinde 21. sırada yer almıştır.

Almanya, İngiltere, Fransa, İzlanda gibi 14 Avrupa ülkesinin tema edildiği alanlardan oluşmaktadır (Şekil 7.), (Şekil 8.). 13'ü hız

treni olmak üzere, 100 farklı aktivite ve 13 ayrı bölgeye dağıtılmış durumdadır.

İlk ülke teması olan İtalya 1982'de açılmıştır. Ardından 1984'te Hollanda, 1988'de İngiltere, 1990'da Fransa, 1992'de İskandinavya ve 1994'te İspanya temaları açılmıştır. 2016 yılında ise çocuk eğlence araçlarını içeren İrlanda bölgesi açılmıştır (URL₈, 2016).

Şekil 7. Roma Teması (URL₈, 2016).

Şekil 8. Yunan Teması (URL₈, 2016).

4.4. Puy Du Fou

Puy du Fou Batı Fransa bölgesinde Vendée şehrinin can alıcı yerlerinden biri olan Les Epesses'de yer alan tarihi bir tema parktır. 1978 yılında 73 Ha'lık bir alana kurulmuş olup Park her yıl ortalama 2 milyon ziyaretçi çekmektedir. Disneyland Paris'ten sonra Fransa'nın en büyük 2. tema parkıdır (URL₉, 2016).

Puy du Fou'nun tema parkı olma hikâyesi bir Fransız politikacı olan Philippe de Villiers'in 1977'de 27 yaşında bir öğrenciyken "Cinécénie" adında orijinal bir gösteri oluşturmaya karar vermesiyle başlamıştır. Villiers, 13 Haziran 1977'de Les Epesses'in ka

sabasında eski bir rönesans kalesinin kalıntısını keşfetmesi üzerine, 14.yy'dan Fransız Devrimi'ne kadar süren çatışma döneminde Vendée ve Fransız Halkı arasında geçenleri Vendée ailesi üzerinden senaryolaştırmıştır (URL₉, 2016).

Haziran 1978'de Cinécénie ilk şovunu yaptığında büyük bir başarı elde edememiş olsa da ilk sezonun sonunda hemen değiştirilerek büyük bir seyirci kitlesi yakalamayı başarmıştır. 1988'den beri her yıl Cinécénie'in dışında da birçok gösteri düzenleyen park, at binme ve kılıç savaşına hâkim profesyonel oyuncu ve eğitimcilerin de içinde yer aldığı "Académies Junior"ın

gayretleriyle kendine özgü bir oyuncu endüstrisi oluşturmuştur (Şekil 9.) (Şekil 10.) (URL₉, 2016).

Puy du Fou'nun Grand Park'ı 1988'de Cinéscénie'in yanında açılmıştır ve bugün Fransa'nın en popüler tema parklarından biridir. Ayrıca 2011'de Fransa Bisiklet Turu'nda takımın tanıtılmasına da ev sahipliği yapmıştır (URL₉, 2016).

Puy du Fou tema parkı birçok ödüle de layık görülmüştür. 3 Ağustos 2011'de sinema

Şekil 9. Parktaki gösteriler (URL₁₀, 2016).

4.5. Xcaret Mexico

Xcaret Park Meksika'nın Karayip Kıyıları'nda turizmin gelişimi için tasarlanan bir bölge olan Riviera Maya bölgesine konumlandırılmış bir tema parkı ve aynı zamanda eko turizm gelişim bölgesidir. Mayalar'a ait arkeolojik bir sitede yer almasının yanı sıra ekolojik bir parka sahiptir (URL₁₁, 2016).

Meksika ve Maya kültürünü korumak ve geliştirmek adına çaba gösteren park, festival ve seramonileriyle UNESCO'nun "Somut Olmayan Kültürel Mirasları" arasına girmiştir. Travé Ödüllerinde, 2016 yılının "En İyi Tema Park"ı olarak seçilmiştir (URL₁₂, 2016).

1991 yılında 81 Ha'lık bir alana kurulmuş olup TEA'nın Latin Amerika ve Karayipler listesine göre 2015'te 1.212.000 ziyaretçi olarak bir önceki yıla kıyasla %6.2 büyüme kaydetmiş ve bölgenin en çok büyüyen tema parkı olmuştur.

Mimar Miguel Quintana Pali öncülüğündeki Meksikalı girişimci bir grup bölgeyi satın almışlardır. Bölgeyi temizlemeye başladıklarında, 3 milyon yıllık erozyon sonucu zayıflayan mağara hücrelerinin içerisine yeraltı nehirlerinin ve denizin akmasıyla oluşan obrukları, subatanları keşfetmişlerdir. Bu

televizyon alanında düzenlenen "Uluslararası Gümüş Jüpiter Ödülü"nü almıştır. 17 Mayıs 2012'de Los Angeles'ta düzenlenen Thea Classic Award 2012'de bağımsız jüri tarafından "Dünya'nın En İyi Tema Parkı" seçilmiştir. 2013'te İtalya'da düzenlenen Parksmania Ödüllerinde "Avrupa'nın En İyi Tema Parkı" ünvanını ve 2014'te International Association of Amusement Park and Attractions'dan "Onur Ödülü"nü almıştır (URL₉, 2016).

Şekil 10. Parktaki gösteriler (URL₁₀, 2016).

keşifleri sayesinde turizm potansiyelini görmeleriyle kamuya yönelik bir Ekolojik Park açmaya karar vermişlerdir. Ulusal Antropoloji ve Tarih Enstitüsü'yle işbirliği halinde hareket ederek Maya piramitleri kalıntılarını ve bu bölgede buldukları yapıları yeniden inşa etmişlerdir (Şekil 11.) (URL₁₃, 2016).

Park Mayaların günlük yaşamını deneyimleme fırsatı sunan Maya Köyü, halkın yaşadığı evleri, toplumsal örgütlenme şeklini, yeme-içme alışkanlıklarını sergiler durumdadır. Bu alana gizemli ormanlar arasından ve mağaralardan ulaşım sağlanmaktadır. Köprüler, yollar ve mağaralar üzerinden ulaşılabilen sanatkar alanları ise bölgenin el sanatlarını bulma ve yaratıcı sürecini tanıma imkanı sağlamaktadır (URL₁₃, 2016).

Xcaret Park çeşitli aktivite imkanları sunmaktadır. Parkta Maya kültürüne ait dans gösterileri, çeşitli seremoniler ve ritüellerin yanı sıra Meksika kültürüne ait dans gösterileri ve yarışlar da sergilenmektedir (Şekil 12.).

History and Cultural Themed Parks

Şekil 11. Parktaki kalıntılar (URL₁₄, 2016).

Şekil 12. Parktaki gösteriler (URL₁₄, 2016).

4.6. Tjapukai Aboriginal Park

Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı, Avustralya'da Smithfield yakınlarında Caravonica'da 25 da'lık bir alan üzerinde yer almaktadır (Topaloğlu, 2007).

1987 yılında Aborijin Dans Tiyatrosu olarak Cairns yakınlarında Kuranda adlı küçük bir köyde kurulmuştur. Daha sonra bu alan, alışveriş merkezi ve çeşitli aktivitelerle desteklenmiştir (Topaloğlu, 2007).

Bugün Tjapukai, Avustralya'da Aborijin kültürünün en iyi tanıtıldığı ve ayrıca yerel, ulusal ve uluslararası barışa katkıda bulunan bir yerleşim yeri özelliğindedir. Bu kültür parkında Tropikal Kuzey Queensland yağmur ormanlarında yaşayan insanlar tarafından Aborijin kültürü tiyatral bir dille anlatılmaktadır (Şekil 13.) (Topaloğlu, 2007).

Şekil 13. Parktaki gösteriler (URL₁₆, 2016).

Tjapukai Aborijin Kültürel Parkı, Tjapukai tarihinin anlatıldığı tarih tiyatrosu, tiyatral ilizyonlar ve en son teknoloji kullanılarak dünyanın yaratılışı hakkında geleneksel inançların sergilendiği yaratıcı tiyatro, geleneksel çalgılar (didgeridoo) ve kıyafetler eşliğinde kutlamaların yapıldığı dans tiyatrosu, Aborijin yiyecekleri ve ilaçlarının satıldığı bölüm, boomerang-mızrak atış alanı, Aborijin resimlerinin, geleneksel el sanatları örneklerinin yer aldığı sanat galerisi ve Boomerang restoran olmak üzere 7 ayrı bölümden oluşmaktadır (Şekil 14.) (URL₁₅, 2016). Park, kültürel değerlerin güçlü sunumu, doğa koruma sadakati ve yerel kültüre yardımıyla en yüksek Eco Sertifikasyon sistemi olan "Advanced Eco Certification" programına dahildir (URL₁₅, 2016).

Şekil 14. Parktaki gösteriler (URL₁₇, 2016).

5. SONUÇ

Sıradışı mimarileri ve peyzajları, çeşitli sahne ve karakterle aktardıkları hikâyeleri, farklı heyecanlar yaşatan mekanik araçları ve düzenekleriyle ziyaretçilerine yeni deneyimler edinme olanağı sunmaları, tema parklarının yoğun talep görmesini sağlamaktadır. Faaliyetlerin uygulamaya yansıtılması, insanlara seçme, izleme ve katılım imkânı sağlaması, kullanıcı tepkilerine karşılık verecek farklı planlamaların yapılması bu parkları başarıya ulaştırmaktadır. Farklı

ziyaretçi profillerine uygun çeşitli faaliyetler sunması, aileyle, arkadaş gruplarıyla veya tek başına eğlenmek için tema parklarını ideal kılmaktadır.

Tema parkları ülkelerin ekonomisine ve tanıtımına katkı sağlayan önemli turistik aktivite merkezleridir ve sayıları her geçen gün artmaktadır. Dünya ekonomisindeki küresel durgunluğa rağmen eğlence dünyası küreselleşmeye devam etmektedir. TEA (2015)'a göre tema park işletmeleri 2014

yılında 382 milyon, 2015 yılında ise 420 milyon ziyaretçi olarak %7,2 büyümüşlerdir. Buna paralel olarak 2014'te 16,6 milyar Dolar olan yıllık gelirlerini 2015 yılında %10,4 artırarak 18,3 milyar Dolara yükseltmişlerdir. Sektörün önde gelen isimlerinden Walt Disney Şirketi ise 2015 yılında tema parklarından yaklaşık 10,9 milyar Dolar gelir elde etmiştir (Anonim₁, 2015).

Tarih ve kültür temalı parkların dünya geneli dağılımına bakıldığında Asya ve Avrupa'da yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kıtalardaki parklar duysal doyum odaklı Hollywood tipi tema parklarından farklı olarak entelektüel alt yapıya sahiptirler. Tiyatro ve dans alanında sanatsal eserler ortaya koyarak birçok sanatçının yetişmesine olanak sağlamışlardır. Kendi oyuncu enstitüsünü kuran Fransız tema parkı Puy du Fou tiyatral sahnelerinde, Song Cheng parkları dans gösterilerinde kendini kanıtlamıştır. Meksika arkeolojik sit alanında yer alan Xcaret Mexico tema parkı ise doğaya ve geçmişe olan saygısını ekolojik turizm anlayışıyla sürdürmesi ve Maya kültürünü anlatmaktaki başarısıyla UNESCO'nun "Somut Olmayan Dünya Mirasları Listesi"ne girmeyi başarmıştır.

TEA (2015)'a göre Asya kıtası tema parkları ziyaretçi sayısını %6.9 artırarak diğer kıtaların önüne geçmiştir. 2014 yılında kurulan tarih ve kültür teması üzerine kurgulanmış Songcheng Lijiang Romance Parkı ziyaretçi sayısını %170.4 gibi rekor bir

oranla artırmıştır. Collier International, 2016 verilerine göre, Çin tema parklarını 4 milyon yerli, 130 milyon yabancı turist ziyaret etmiştir ve 2.5 milyar yıllık gelir sağlamıştır (Anonim₂, 2016). Bu durum tema parklarının iç turizmin yanı sıra dış turizm içinde ne kadar büyük bir potansiyel oluşturduğunu ve ekonomiye sağladığı katkıyı gözler önüne sermektedir.

Değişen turizm talepleri turizm sektörünü klasik turizm olan deniz, kum, güneş üçlemesine alternatif arama yoluna itmiştir. Tema parkları ekonomi ve ülkenin tanınması sağladıkları katkı ile iyi bir alternatif olarak düşünülmektedir. Ülkemiz klasik turizmin yanı sıra yeni deneyimler edinme ve farklı kültürler tanıma isteğine de karşılık verebilecek durumdadır.

Ülkemizde çeşitli inançlara sahip birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmış olan Anadolu, tarih ve kültür temalı parkların kurulması için oldukça iyi bir potansiyele sahiptir. Son birkaç yılın ziyaretçi oranı göz önünde bulundurulduğunda bu parkların yükselen bir grafik çizdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmalar da birçok ülkenin tarih ve kültür temalı park yapmak için proje ve görüşme aşamasında olduğu görülmüştür. Çevreye duyarlı, planlanması doğru yapılmış, turistik tesislere yakın ve hizmet kalitesi yüksek tema parklarının yapılması ülkemiz turizmine büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Anonim₁. (2015). Themed Entertainment Association & AECOM 2015, Theme Index: The Global Attractions Attendance Report, California.
- Anonim₂. (2016). Collier International, China Theme Parks: A Magical Journey Ahead.
- Arslan, M. (2016). Tema Parkları. *Plant Dergisi*, <http://www.plantdergisi.com/yazi-prof-dr-mukerrem-arslan-207.html>, (Erişim Tarihi: 21.11.2016).
- Baud, M. & Lawson, F. (1997). *Tourism an Recreation Development Theme Parks*, p.:107. London, England.
- Dalkılıç, E. (2007). *Eğlence Parklarının Tarihsel Gelişim ve Planlama Kriterleri*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Song, H., & Cheung, C., (2010). Factors affecting tourist satisfaction with theatrical performances: A case study of the romance of the song dynasty in Hangzhou, China. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 27(7), 708-722.
- Topaloğlu, S. (2007). *Ankara Harikalar Diyarı Kent Parkı'nın Tema Park Kavramı Kapsamında İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- URL₁. (2016). The National Amusement Park Historical Association, <http://www.napha.org/LIBRARYRESOURCES/FactsFigures/Definitions/tabid/75/Default.aspx>, (Erişim Tarihi: 10.11.2016).

History and Cultural Themed Parks

- URL₂, (2016). Kopenhag Bakken, <https://en.wikipedia.org/wiki/Dyrehavs-bakken>, (Erişim Tarihi: 21.11.2016).
- URL₃, (2016). Coney Island - Sea Lion Park, <http://www.westland.net/coneyisland/articles/sealionpark.htm>, (Erişim Tarihi: 21.11.2016).
- URL₄, (2016). Travel Guide, <https://www.travelchinaguide.com/attraction/zhejiang/hangzhou/song-dynasty-town.htm>, (Erişim Tarihi: 10.11.2016).
- URL₅, (2016). Songcheng Hangzhou, http://www.songcn.com/SongScenic_en/About/, (Erişim Tarihi: 14.11.2016).
- URL₆, 2016. Songcheng Lijiang, http://www.songcn.com/Eternal-City_en/lj/jqjs.shtml, (Erişim Tarihi: 14.11.2016).
- URL₇, (2016). Songcheng Lijiang, http://www.songcn.com/Eternal-Love_en/Lj.shtml, (Erişim Tarihi: 09.11.2016).
- URL₈, (2016). Europa Park, <https://en.wikipedia.org/wiki/Europa-Park>, (Erişim Tarihi: 19.11.2016).
- URL₉, 2016. Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Puy_du_Fou, (Erişim Tarihi: 09.11.2016).
- URL₁₀, 2016. Puy Du Fou, <http://www.puydufou.com/>, (Erişim Tarihi: 09.11.2016).
- URL₁₁, 2016. Xcaret About, <http://www.xcaret.com/about-xcaret.php>, (Erişim Tarihi: 15.10.2016).
- URL₁₂, 2016. Xcaret World Heritage, <http://www.xcaret.com/world-heritage.php>, (Erişim Tarihi: 15.10.2016).
- URL₁₃, 2016. Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Xcaret_Park, (Erişim Tarihi: 16.10.2016).
- URL₁₄, 2016. Xcaret, Gallery, <http://www.xcaret.com/gallery.php>, (Erişim Tarihi: 13.10.2016).
- URL₁₅, 2016. Tjapukai, <http://www.tjapukai.com.au/about-tjapukai>, (Erişim Tarihi: 19.10.2016).
- URL₁₆, 2016. Tjapukai, <http://www.tjapukai.com.au/tjapukai-night-fire>, (Erişim Tarihi: 20.10.2016).
- URL₁₇, 2016. Tjapukai, <http://www.tjapukai.com.au/tjapukai-aboriginal-gallery>, (Erişim Tarihi: 22.10.2016).
- Wylson, A., Wylson, P. 1994. Theme Parks, Leisure Centers, Zoos and Aquaria, Longman Building Studies, New York.